

OVERLAST EN VEILIGHEIDSGEVOEL

Bachelorwerkstuk, 07/06/2023

Begeleider: Jaap
Nieuwenhuis

Amber Out (s4438930)
a.e.out@student.rug.nl

Abstract

De onderzoeksvraag die in deze bachelorscriptie centraal staat is: ‘Wat is de invloed van de overlast die wordt ervaren in de buurt op iemands gevoel van veiligheid in die buurt en kan dit effect verklaard worden door de sociale cohesie in die buurt?’. Om dit onderzoek uit te voeren wordt er een multipale regressieanalyse met een mediatie-effect uitgevoerd in SPSS. Uit het daarvoor uitgevoerde literatuuronderzoek komt naar voren dat het ervaren van overlast leidt tot een lager veiligheidsgevoel. Ook leidt het ervaren van overlast tot het ervaren van een mindere mate van sociale cohesie, en het ervaren van minder sociale cohesie leidt tot een lager veiligheidsgevoel. Dit komt ook naar voren uit de uitgevoerde regressieanalyse, het gaat hier om kleine maar significante effecten. Om het veiligheidsgevoel van mensen te verbeteren is het aan te raden om te investeren in middelen die overlast kunnen verminderen en in het bevorderen van sociale cohesie in buurten.

Hoofdstuk 1: Inleiding

Uit onderzoek van Akkermans et al. (2022) blijkt dat maar liefst 89% van de mensen in Nederland aangeeft wel eens overlast te ervaren. Overlast kan op allerlei verschillende manieren ervaren worden, het loopt van rommel op straat en mensen die te hard rijden in de buurt tot lastiggevallen worden op straat. Overlast kan ingedeeld worden in vier categorieën: fysieke verloedering, sociale overlast, verkeersoverlast en milieuoverlast (Akkermans et al., 2022). In de fysieke sfeer wordt overlast voornamelijk ervaren door hondenpoep en andere rommel op straat. In de sociale sfeer ontstaat overlast vooral door rondhangende jongeren op straat en door acties van buurtbewoners. Het grootste probleem met betrekking tot verkeersoverlast is mensen die te hard rijden, en het voornaamste onderdeel van milieuoverlast gaat over geluidsoverlast. De twee categorieën van overlast die het vaakst ervaren worden zijn volgens Akkermans et al. (2022) verkeersoverlast en fysieke overlast.

In dit onderzoek wordt gekeken naar het effect van het ervaren van overlast op het veiligheidsgevoel van een individu in de buurt waar hij of zij woont. De verwachting is dat het ervaren van overlast, in welke categorie dan ook, leidt tot een afname in het veiligheidsgevoel in de buurt, omdat overlast een gevoel van angst en wanorde kan veroorzaken. Het is belangrijk dat mensen een prettig en veilig gevoel ervaren in hun buurt, omdat dit de kwaliteit van leven bevordert (Franklin et al., 2008). Daarna wordt er gekeken of het effect van het ervaren van overlast op het veiligheidsgevoel verklaard kan worden door de sociale cohesie in de buurt, er wordt dus gekeken of sociale cohesie een effect heeft op het verband tussen overlast en veiligheidsgevoel. De verwachting is dat sociale cohesie het verband tussen overlast en veiligheidsgevoel gedeeltelijk verklaart, omdat mensen zich minder veilig kunnen voelen in een buurt waar zij de andere bewoners niet of nauwelijks kennen.

Simpel gezegd is sociale cohesie de onderlinge verbondenheid, in het geval van dit onderzoek, in de buurt. Forrest en Kearns (2001) onderscheiden in hun onderzoek vijf verschillende dimensies van sociale cohesie. De eerste dimensie die zij onderscheiden bestaat uit de gedeelde waarden van mensen en de heersende politieke cultuur. Onder politieke cultuur verstaan we vertrouwen in de rechtsstaat en politiek en deelname aan het politieke proces. De tweede dimensie die zij onderscheiden bestaat uit de mate van sociale veiligheid en de mate van sociale controle. De derde dimensie die zij onderscheiden

bestaat uit de mate van sociale solidariteit en de welvaartsverdeling. Hierbij draait het bijvoorbeeld om inclusieve sociale diensten, inkomensverschillen en kansen voor sociale mobiliteit. De vierde dimensie die Forrest en Kearns onderscheiden bestaat uit de sociale netwerken en het sociaal kapitaal. Er is in cohesieve samenlevingen sprake van sterke sociale netwerken met veel interacties en onderlinge relaties tussen burgers. De laatste dimensie die zij onderscheiden in hun onderzoek bestaat uit plaatsgebondenheid en identiteit. Dit kan bijvoorbeeld gaan over de gebiedsidentiteit of de fysieke mobiliteit en bereikbaarheid van de buurt. Al deze dimensies samen vormen de sociale cohesie die heerst in een buurt of gemeenschap (Brock et al., 2019).

Aangezien een groot deel van de Nederlanders in het onderzoek van Akkermans et al. (2022) aangeeft wel eens overlast te ervaren, is het goed om in kaart te brengen wat de gevolgen van het ervaren van overlast kunnen zijn. Het verband tussen overlast en veiligheidsgevoel en in hoeverre dit effect verklaard wordt door sociale cohesie, is interessant om te onderzoeken omdat, zoals eerder genoemd is, het erg belangrijk is dat mensen zich op hun gemak voelen in de buurt waar zij wonen. Mocht overlast, zoals valt te verwachten, een negatieve invloed hebben op het veiligheidsgevoel van inwoners van een buurt en sociale cohesie bijdragen aan dit effect, dan kan er gekeken worden of er initiatieven opgezet kunnen worden om de overlast in buurten te verminderen, bijvoorbeeld door het verbeteren van sociale cohesie.

De onderzoeksvraag die centraal staat is: ‘Wat is de invloed van de overlast die wordt ervaren in de buurt op iemands gevoel van veiligheid in die buurt en kan dit effect verklaard worden door de sociale cohesie in die buurt?’. In figuur 1 wordt het onderzoeksmodel met de gebruikte variabelen en onderzochte verbanden weergegeven. In dit onderzoek wordt een multi-pele regressieanalyse uitgevoerd met als afhankelijke variabele veiligheidsgevoel en als onafhankelijke variabelen overlast en sociale cohesie, dat als mediatie-effect getoetst wordt. Daarnaast worden geslacht, leeftijd en de stedelijkheid van de woonplaats toegevoegd als controlevariabelen. In dit onderzoek wordt gebruikgemaakt van de Longitudinal Internet Studies for the Social Sciences (LISS-panel), Wave 13, uit 2020.

Figuur 1: Onderzoeksmodel

Het volgende hoofdstuk biedt een overzicht van de literatuur over overlast, veiligheidsgevoel en sociale cohesie. Hoofdstuk 3 gaat in op de gebruikte dataset en de operationalisaties van de variabelen die gebruikt zijn in de analyse. In hoofdstuk 4 worden de resultaten van de uitgevoerde multi-pele regressieanalyse weergegeven en besproken. Tot slot worden in hoofdstuk 5 de conclusie en discussie gepresenteerd, met hierbij aanbevelingen voor beleid en vervolgonderzoek.

Hoofdstuk 2: Theorie

LaGrange et al. (1992) hebben gevonden dat een hoger niveau van overlast in verband staat met een lager veiligheidsgevoel. Tekenen van overlast in een buurt leiden ertoe dat mensen meer op hun hoede zijn voor de potentiële veiligheidsrisico's, omdat mensen het idee hebben dat er in slechtere buurten vaker criminaliteit plaatsvindt. Dit kunnen zowel tekenen van fysieke overlast zijn, bijvoorbeeld rommel op straat of leegstaande huizen, als teken van sociale overlast, bijvoorbeeld openbaar dronkenschap. Als mensen ervaren dat er meer risico is op criminaliteit of zij zich meer zorgen gaan maken over het potentieel ervaren van criminaliteit, gaat hun veiligheidsgevoel omlaag. (LaGrange et al., 1992; Baba & Austin, 1989; Allik & Kearns, 2017). Mensen die hun buurt als onveilig ervaren, wijzen dit vaak toe aan bijvoorbeeld rondhangende jongeren op straat en niet aan tekortkomingen van de politie (Boggs, 1971). Daarnaast zorgt het ervaren van overlast in de buurt ervoor dat mensen minder tevreden zijn met de fysieke omgeving van hun buurt. Deze ontevredenheid leidt ertoe dat mensen zich eerder zorgen maken over potentiële veiligheidsrisico's (Austin et al., 2002).

Het wanorde-model wordt geïntroduceerd in onderzoek van Franklin et al., en dit model ondersteunt ook de bevinding dat het ervaren van wanorde leidt tot een lager veiligheidsgevoel. Het uitgangspunt van dit model is dat signalen van wanorde in een buurt als meer bedreigend worden ervaren door buurtbewoners dan de daadwerkelijke beleving van criminaliteit (Franklin et al., 2008). Fysiek verval in een buurt, zoals bijvoorbeeld leegstaande en/of gevandaliseerde gebouwen, geeft een signaal van wanorde af. Een theorie die deze bevinding ook ondersteunt is de 'broken windows' theorie van Wilson en Kelling (1982). Het uitgangspunt van deze theorie is dat fysieke tekenen van criminaliteit en wanorde, zoals bijvoorbeeld vervallen en gevandaliseerde gebouwen (met gebroken ramen), een omgeving creëren die meer ruimte biedt voor 'serieuze' criminaliteit zoals verkrachting, overvallen en moord. Wilson en Kelling stellen dat dit komt doordat fysieke wanorde in een buurt een gevoel van angst en onveiligheid creëert bij buurtbewoners, wat als gevolg heeft dat buurtbewoners zich terugtrekken uit de gemeenschap. Dit betekent dat zij minder betrokken zijn bij bijvoorbeeld het sociale leven in de buurt, en dat zij minder moeite doen om de buurt netjes en leefbaar te houden.

Hierdoor vermindert de mate van sociale controle, waardoor criminelen meer ruimte krijgen voor het plegen van criminaliteit.

De eerste hypothese in dit onderzoek is: ‘Het ervaren van meer overlast in de buurt leidt tot een lager veiligheidsgevoel in de buurt’. De verwachting is dat het directe effect van overlast op het veiligheidsgevoel in de buurt gedeeltelijk verklaard wordt door sociale cohesie.

Austin et al. (2002) hebben gevonden dat overlast niet alleen invloed heeft op de perceptie van de fysieke omgeving, maar ook op de perceptie van de mensen in de buurt. In buurten waar veel sprake is van overlast zijn mensen minder tevreden met de andere buurtbewoners. Minder tevredenheid met buurtbewoners kan leiden tot minder sociale cohesie, omdat mensen minder behoefte hebben aan contact met elkaar. Ook de eerdergenoemde ‘broken windows’ theorie van Wilson en Kelling (1982) laat een verband zien tussen overlast en sociale cohesie. Zij stellen dat overlast angst veroorzaakt bij buurtbewoners en dat deze angst vervolgens leidt tot een afname in sociale cohesie. In deze theorie wordt sociale cohesie in verband gebracht met een ander begrip, namelijk sociale controle. Sociale controle ontstaat als de samenleving het gedrag van individuen en groepen beïnvloedt (Deflem, 2019). In buurten waar sprake is van een hoge mate van sociale cohesie, heerst vaak ook een bepaalde mate van sociale controle. Buurtbewoners delen in dit geval vaak bepaalde normen en waarden, en dus ontstaat er een soort ‘druk’ vanuit de gemeenschap voor individuen om zich te houden aan deze normen en waarden. In onverzorgde ogende buurten, waar bijvoorbeeld veel graffiti op de muren is en waar veel afval op straat ligt, is vaak een gebrek aan sociale controle (Wilson & Kelling, 1982; Bjornstrom & Ralston, 2014).

De tweede hypothese in dit onderzoek is: ‘Het ervaren van meer overlast in de buurt leidt tot het ervaren van minder sociale cohesie in de buurt’.

Toseland (1982) heeft gevonden dat mensen die behulpzaamheid ervaren van andere buurtbewoners of andere naasten ook een hoger veiligheidsgevoel ervaren in de buurt. De beschikbaarheid van een partner, een vriend of een behulpzame buurtbewoner is dus erg belangrijk om een sterk veiligheidsgevoel te hebben in de buurt. Daarnaast doen buurtbewoners in een buurt waar een hoge mate van sociale cohesie heerst meer moeite om wanorde in de buurt te voorkomen (Boggs, 1971). Het ‘sociale integratie’ model stelt dat mensen die sociaal geïntegreerd zijn in hun buurt een hoger

veiligheidsgevoel ervaren dan mensen die niet sociaal geïntegreerd zijn in hun buurt. Mensen die hun buurtbewoners kennen en banden ontwikkeld hebben met de buurt laten een hoger veiligheidsgevoel zien dan mensen die dit niet hebben (Franklin et al., 2018). Aan de andere kant leidt meer sociale cohesie in een buurt ertoe dat inwoners van een buurt ook beter weten welke mensen en gebieden zij moeten vermijden en deze kennis leidt wederom tot een hoger veiligheidsgevoel (Baba & Austin, 1989). Daarnaast kan het simpelweg kennen van de mensen die in de buurt wonen leiden tot een hoger veiligheidsgevoel omdat er sneller een gevoel van wantrouwen ontstaat tegenover vreemden (Nasar & Jones, 1997). Wantrouwen tegenover buurtbewoners kan leiden tot het toeschrijven van criminele bedoelingen aan buurtbewoners, wat kan leiden tot een afname in veiligheidsgevoel (Allik & Kearns, 2017).

De derde hypothese in dit onderzoek is: ‘Een hogere mate van sociale cohesie in de buurt leidt tot een hoger veiligheidsgevoel in de buurt.’

De vierde hypothese in dit onderzoek is ‘Sociale cohesie verklaart het verband tussen het ervaren van overlast in de buurt en het veiligheidsgevoel in de buurt gedeeltelijk’. Deze verwachting is er omdat uit de theorie naar voren komt dat een hogere mate van sociale cohesie leidt tot een hoger veiligheidsgevoel. Daarnaast blijkt uit de literatuur dat ook het ervaren van overlast en een gebrek aan sociale cohesie met elkaar in verband staan. Omdat deze twee aspecten met elkaar in verband staan, kan het zijn dat sociale cohesie het effect deels verklaart. Bij het toetsen van deze vier hypothesen worden ook drie controlevariabelen aan het model toegevoegd.

Een theorie die gebruikt kan worden om het veiligheidsgevoel van een individu te verklaren is de kwetsbaarheid-hypothese, die stelt dat veiligheidsgevoel een weergave is van de perceptie van het individu op zijn of haar kwetsbaarheid voor criminaliteit (Franklin et al., 2008). Criminaliteit heeft dus niet alleen een effect op de mensen die het daadwerkelijk ervaren, maar ook op de mensen die bang zijn om het slachtoffer te worden van criminaliteit. Uit onderzoek komt systematisch naar voren dat vrouwen veel vaker bang zijn om slachtoffer van criminaliteit te worden dan mannen (Toseland, 1982). Dit komt voornamelijk doordat vrouwen over het algemeen vaak minder in staat zijn zichzelf te verdedigen dan mannen en dit machteloze gevoel leidt tot een lager veiligheidsgevoel. Om deze reden vermijden vrouwen het bijvoorbeeld vaak om 's nachts alleen over straat te lopen, met name in

verlaten buurten. Geslacht kan dus van invloed zijn op het veiligheidsgevoel van een individu en daarom wordt dit als controlevariabele meegenomen in het onderzoeksmodel.

De kwetsbaarheid-hypothese valt niet alleen te betrekken op het verschil tussen mannen en vrouwen, maar ook op het verschil tussen verschillende leeftijdsgroepen. Naarmate de leeftijd van een individu toeneemt, neemt ook de kans toe dat het individu bang is om het slachtoffer te worden van criminaliteit (Toseland, 1982). Ouderen kunnen zich sneller geïntimideerd voelen door rondhangende jongeren in de buurt omdat zij deze jongeren vaak niet goed kennen, in tegenstelling tot bijvoorbeeld de ouders van de jongeren en andere buurtbewoners die binnen het sociale netwerk van de jongeren vallen (Perkins & Taylor, 1996). Vergelijkbaar met vrouwen zijn ook ouderen over het algemeen minder vaak in staat om zichzelf goed te verdedigen. Daarnaast herstellen ouderen vaak minder snel van fysieke verwondingen, dus zijn de effecten van bijvoorbeeld overvallen veel ingrijpender dan dat deze voor jongere mensen zijn (Toseland, 1982). Omdat leeftijd ook het veiligheidsgevoel kan beïnvloeden, wordt dit meegenomen als controlevariabele in het model.

Mensen die in grote steden wonen zijn veel vaker bang om slachtoffer van criminaliteit te worden dan mensen die in kleine steden, dorpen of op het platteland wonen. Dit komt omdat in stedelijke gebieden over het algemeen meer criminaliteit voorkomt dan op het platteland (Toseland, 1982). Doordat criminaliteit meer voorkomt in stedelijke gebieden, is de kans groter dat inwoners mensen kennen die in aanraking gekomen zijn met criminaliteit of dat zij zelf in aanraking gekomen zijn met criminaliteit. Daarnaast geven mensen die in niet-stedelijke gebieden wonen vaak aan dat zij verwachten dat burens hen te hulp schieten als zij dit nodig hebben, terwijl mensen die in steden wonen dit minder aangeven (Boggs, 1971). In sterk stedelijke gebieden geeft 56% van de mensen aan veel overlast te ervaren, terwijl dit in niet-stedelijke buurten 36% is (Akkermans et al., 2022). In meer verstedelijkte gebieden wordt er dus over het algemeen meer overlast ervaren dan in minder verstedelijkte gebieden. Stedelijkheid van de woonplaats kan dus zowel het ervaren van overlast als het veiligheidsgevoel en sociale cohesie beïnvloeden, en daarom wordt dit ook meegenomen als controlevariabele.

Hoofdstuk 3: Methoden

In de analyse wordt data van de Longitudinal Internet Studies for the Social Sciences (LISS-panel), Wave 13 (2020) gebruikt. De steekproef is een willekeurige selectie van leden van het LISS-panel die 18 jaar of ouder zijn, het gaat dus om volwassen Nederlanders. Het LISS-panel bestaat uit 5.000 huishoudens, die gerandomiseerd geselecteerd zijn, representatief voor de Nederlandse bevolking. LISS bestaat uit verschillende modules over allerlei verschillende onderwerpen, die niet allemaal gebruikt worden in dit onderzoek. In totaal bestaat het panel uit ongeveer 7,500 individuen, waarvan 3,332 individuen zijn geselecteerd om de vragenlijst die gebruikt is in dit onderzoek in te vullen. 2,646 respondenten vulden de vragenlijst volledig in, hiermee heeft het onderzoek een responspercentage van 79,4% (About the Panel | LISS Panel Data, z.d.; Marchand, 2021). Behalve het verwijderen van de non-respons is er geen selectie meer uitgevoerd op deze steekproef voor de analyse.

Het doel van deze vragenlijst was het onderzoeken van het belang van individuele buurtbeleving en hoe dit wordt gevormd (Marchand, 2021). Leden van het LISS-panel vullen iedere maand online vragenlijsten in, wat ze ongeveer 15 tot 30 minuten kost. Voor iedere vragenlijst die zij hebben ingevuld worden zij betaald (About the Panel | LISS Panel Data, z.d.).

De onafhankelijke variabele die gebruikt wordt in de regressieanalyse in dit onderzoek is de schaalvariabele ‘overlast’. Deze variabele bestaat uit vijf items, dit zijn vijf verschillende vormen van overlast waarover aan respondenten is gevraagd hoe vaak deze voorkomen in hun buurt. De vijf vormen van overlast zijn: ‘zwerfaval of afval naast vuilcontainers’, ‘overlast door rondhangende jongeren’, ‘geluidsoverlast (bijvoorbeeld luide muziek)’, ‘mensen die alcohol drinken op straat’ en ‘vernielingen of vandalisme (bijvoorbeeld graffiti, vernielde bushokjes of prullenbakken)’. Op deze vragen konden respondenten antwoord geven op een schaal van 1 tot 4, waarbij oorspronkelijk een score van 1 staat voor ‘heel vaak’ en een score van 4 staat voor ‘nooit’. Deze variabele is gespiegeld, zodat een score van 1 staat voor ‘nooit’ en een score van 4 staat voor ‘heel vaak’. Vervolgens zijn de vijf items samengevoegd tot één schaal die de som van de scores op de vijf items weergeeft. De

Cronbach's Alpha van de uiteindelijk samengestelde schaal is 0,718, dit is dus boven de grens van 0,7 die vaak gehanteerd wordt.

De afhankelijke variabele die gebruikt wordt in de regressieanalyse is de variabele 'veiligheidsgevoel'. Deze variabele bestaat uit één item, namelijk de vraag: 'Hoe veilig voelt u zich in uw buurt wanneer u 's avonds alleen in uw buurt loopt?'. Op deze vraag konden respondenten antwoord geven op een schaal van 1 tot 4, waarbij een score van 1 staat voor 'zeer onveilig' en een score van 4 staat voor 'zeer veilig'. Aan deze variabele hoefde niets veranderd te worden om hem bruikbaar te maken voor de voor de analyse.

De mediatie variabele die gebruikt wordt in deze regressieanalyse is de schaalvariabele 'sociale cohesie'. Deze variabele bestaat uit drie items, dit zijn drie stellingen die respondenten voorgelegd zijn die te maken hebben met sociale cohesie. De drie stellingen zijn: 'De mensen in deze buurt helpen elkaar', 'Mensen in deze buurt delen dezelfde waarden' en 'In deze buurt gaat men op een prettige manier met elkaar om'. Op deze stellingen konden respondenten reageren op een schaal van 1 tot 5, waarbij een score van 1 staat voor 'helemaal oneens' en een score van 5 staat voor 'helemaal eens'. Deze drie items zijn samengevoegd tot één schaal die de som van de scores op de drie items weergeeft. De Cronbach's Alpha van de uiteindelijk samengestelde schaal is 0,81, dit is dus ruim boven de grens van 0,7 die voor Cronbach's Alpha vaak gehanteerd wordt.

De eerste controlevariabele die is toegevoegd aan deze regressieanalyse is de dummyvariabele 'geslacht'. Deze variabele heeft in de oorspronkelijke vragenlijst drie verschillende scores, namelijk 'man', 'vrouw' en 'anders'. Omdat geen enkele respondent de antwoordcategorie 'anders' heeft ingevuld kon deze variabele gecodeerd worden naar een dummy variabele, waarbij een score van 0 staat voor 'man' en een score van 1 staat voor 'vrouw'.

De controlevariabele die ten tweede is toegevoegd aan de uitgevoerde regressieanalyse is de variabele 'leeftijd'. Deze variabele is uitgedrukt in scores van jaren, een score van 18 staat dus voor een leeftijd van 18 jaar. Aan deze controlevariabele hoefde niets veranderd te worden om hem bruikbaar te maken voor de analyse.

De derde en laatste controlevariabele die gebruikt wordt in deze analyse is de variabele 'stedelijkheid woonplaats'. Deze variabele bestaat uit vijf verschillende antwoordcategorieën, die gebaseerd zijn op

de omgevingsadressendichtheid per vierkante kilometer. De antwoordcategorieën zijn gespiegeld, zodat een score van 1 staat voor ‘niet stedelijk’ (minder dan 500 adressen), een score van 2 staat voor ‘weinig stedelijk’ (500 tot 1000 adressen), een score van 3 staat voor ‘matig stedelijk’ (1000 tot 1500 adressen), een score van 4 staat voor ‘sterk stedelijk’ (1500 tot 2500 adressen), en een score van 5 staat voor ‘zeer sterk stedelijk’ (2500 of meer adressen).

De analysemethode is een lineaire multi-pele regressieanalyse, waarin een mediatie-model wordt getoetst. Eerst wordt er een analyse gedaan met de controlevariabelen (‘geslacht’, ‘leeftijd’ en ‘stedelijkheid woonplaats’) en de afhankelijke variabele (‘veiligheidsgevoel’), om te kijken wat de invloed van de controlevariabelen is op de afhankelijke variabele. Vervolgens wordt aan dit model de onafhankelijke variabele (‘overlast’) toegevoegd, om te kijken wat het verband is tussen de onafhankelijke en de afhankelijke variabele is, gecontroleerd voor de controlevariabelen. Voor het uiteindelijke model wordt getoetst, wordt er eerst een model getoetst met de controlevariabelen waarin sociale cohesie de afhankelijke variabele is en veiligheidsgevoel de afhankelijke variabele is, om de mediatie volledig te kunnen toetsen. Als laatste wordt de mediatie variabele (‘sociale cohesie’) toegevoegd aan het model, om te kijken of de mediatie variabele invloed heeft op het verband tussen de onafhankelijke en de afhankelijke variabele, gecontroleerd voor de controlevariabelen.

Hoofdstuk 4: Resultaten

Tabel 1: Beschrijving van de in de analyse opgenomen variabelen: gemiddelde (standaarddeviatie), minimum- en maximumwaarde (N=2626)

Variabele	Gemiddelde (standaarddeviatie)*	Minimum	Maximum
Veiligheidsgevoel	3,55 (0,68)	1	4
Overlast	8,59 (2,39)	5	20
Sociale cohesie	10,79 (2,37)	3	15
Geslacht (man = 0; vrouw = 1)	47,4% man 52,6% vrouw	0	1
Leeftijd	55,50 (17,22)	18	95
Stedelijkheid woonplaats	2,88 (1,43)	1	5

* Bij nominale variabelen is de frequentieverdeling vermeld in percentages.

In tabel 1 wordt een beschrijving van een aantal statistieken over de in de analyse opgenomen variabelen weergegeven. Wat meteen opvalt is dat het gemiddelde veiligheidsgevoel erg hoog is, op een schaal van 1 tot 4 ligt het gemiddelde op 3,55. Dit betekent dat verreweg het grootste deel van de respondenten zich veilig tot heel veilig voelt als zij 's nachts over straat lopen in hun buurt. Daarnaast is het gemiddelde van overlast dan weer relatief laag, op een schaal van 5 tot 20 ligt dit gemiddelde op 8,59. Dit betekent dat het grootste deel van de respondenten in de dataset weinig tot geen overlast ervaart in hun buurt.

Tabel 2: Correlaties van alle variabelen die zijn opgenomen in de analyse

	1. Veiligheidsgevoel	2. Overlast	3. Sociale cohesie	4. Geslacht	5. Leeftijd	6. Stedelijkheid woonplaats
1. Veiligheidsgevoel	-					
2. Overlast	-0,36**	-				
3. Sociale cohesie	0,33**	-0,36**	-			
4. Geslacht (man = 0; vrouw = 1)	-0,21**	0,02	0,01	-		
5. Leeftijd	0,06**	-0,16**	0,06**	-0,10**	-	

	1. Veiligheidsgevoel	2. Overlast	3. Sociale cohesie	4. Geslacht	5. Leeftijd	6. Stedelijkheid woonplaats
6. Stedelijkheid woonplaats	-0,19**	0,32**	-0,24**	0,00	-0,07**	-

* Significant bij $p < 0,05$

** Significant bij $p < 0,01$

In tabel 2 worden de correlaties van alle variabelen die zijn opgenomen in de regressieanalyse weergegeven. Er zijn geen sterke correlaties tussen gebruikte variabelen gevonden, maar wel een aantal zwakke maar significante correlaties. Allereerst is er sprake van een zwakke maar significante negatieve correlatie tussen veiligheidsgevoel en overlast (-0,36). Dit betekent dat als de mate van overlast in de buurt toeneemt, het veiligheidsgevoel in de buurt afneemt. Ook is er een negatieve, zwakke en significante correlatie tussen overlast en sociale cohesie (-0,36). Dat betekent dat als de mate van ervaren overlast toeneemt, de mate van ervaren sociale cohesie afneemt. Deze twee observaties liggen in lijn met de hypothesen opgesteld aan de hand van het theoretisch kader. Daarnaast is er een positieve, zwakke en significante correlatie tussen veiligheidsgevoel en sociale cohesie (0,33). Dit betekent dat als de ervaren sociale cohesie in de buurt toeneemt, het veiligheidsgevoel ook toeneemt. Tussen geslacht en veiligheidsgevoel is ook een significante, zwakke en negatieve correlatie gevonden (-0,21). Dit betekent dat vrouwen een lager veiligheidsgevoel ervaren in de buurt dan dat mannen dit ervaren. Ook dit ligt in lijn met de verwachtingen aan de hand van de eerder besproken literatuur in de de theorieparagraaf. Tussen de stedelijkheid van de woonplaats en overlast is een positieve, significante maar zwakke correlatie gevonden (0,32), en tussen de stedelijkheid van de woonplaats en sociale cohesie is een negatieve, significante maar zwakke correlatie gevonden (-0,24). Dit betekent dat mensen in meer stedelijke woonplaatsen meer overlast en minder sociale cohesie ervaren.

Voorafgaand aan de analyse zijn er een aantal assumpties gecontroleerd die noodzakelijk zijn bij het uitvoeren van een regressieanalyse: lineair verband tussen variabelen, willekeurige steekproef, multicollineariteit en homoscedasticiteit. Dit is gedaan voor zowel het uiteindelijke model, met veiligheidsgevoel als afhankelijke variabele, overlast als onafhankelijke variabele, sociale cohesie als mediatie en de controlevariabelen, en het andere gebruikte model met sociale cohesie als afhankelijke

variabele. Een uitgebreidere uitleg over de modevaluatie met ondersteunende spreidingsdiagrammen staat in bijlage 3. Het is lastig een conclusie te trekken over het lineaire verband tussen de afhankelijke en de verklarende variabelen, omdat er niet echt sprake is van een duidelijke puntenwolk bij het maken van een spreidingsdiagram. Dit komt door de beperkte antwoordmogelijkheden binnen deze variabelen, vaak zijn er maar 4 of 5 opties waar respondenten uit kunnen kiezen. Er is sprake van een willekeurige steekproef, dit kan geconcludeerd worden op basis van de methodologische informatie over het LISS-panel. Er is geen sprake van multicollineariteit in het model, de hoogste VIF-waarde in het model met veiligheidsgevoel als afhankelijke variabele is slechts 1,257, en in het andere model is deze waarde nog lager. Wel is er sprake van homoscedasticiteit in beide modellen, er is geen sprake van een gelijkmatige spreiding rondom de regressielijn. De conclusie is dat het model bruikbaar is, maar dat er wel rekening gehouden moet worden met de homoscedasticiteit, wat van invloed kan zijn op de significantie van de regressiecoëfficiënten.

Tabel 3: Resultaten van een regressieanalyse met veiligheidsgevoel als afhankelijke, overlast als onafhankelijke en sociale cohesie als mediërende variabele

	Model 1a		Model 2a		Model 3b		Model 4a	
	<i>b</i>	<i>SE</i>	<i>b</i>	<i>SE</i>	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>b</i>	<i>SE</i>
Intercept	3,91*	0,05	4,67*	0,07	14,08*	0,24	3,77*	0,10
Overlast			-0,09*	0,01	-0,32*	0,02	-0,07*	0,01
Sociale cohesie							0,06*	0,00
Geslacht (1 = vrouw)	-0,29*	0,03	-0,28*	0,02	0,08	0,09	-0,29*	0,02
Leeftijd	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Stedelijkheid woonplaats	-0,09*	0,01	-0,04*	0,01	-0,23*	0,03	-0,03*	0,01
2	0,08		0,18		0,15		0,22	
R <i>adjusted</i>								
F-waarde	79,39*		143,56*				149,72*	

* significant bij $p < 0,01$

a afhankelijke variabele is veiligheidsgevoel; b afhankelijke variabele is sociale cohesie

In tabel 3 worden de resultaten van de volledige regressieanalyse weergegeven, deze analyse is in meerdere stappen uitgevoerd. De eerste hypothese die onderzocht wordt met deze analyse is dat het ervaren van meer overlast in de buurt leidt tot een lager veiligheidsgevoel. In model 4 wordt het complete model met alle gebruikte variabelen toegevoegd weergegeven. Hier is te zien dat het veiligheidsgevoel met $-0,07$ omlaag gaat als de score van overlast met één punt omhoog gaat. Er is dus sprake van een kleine afname in het veiligheidsgevoel als er sprake is van meer overlast, wat overeenkomt met de hypothese. Het is een klein maar significant effect.

De tweede hypothese is dat het ervaren van meer overlast in de buurt leidt tot het ervaren van minder sociale cohesie in de buurt. Hiervoor moeten we kijken naar model 3, waarin de afhankelijke variabele niet veiligheidsgevoel maar sociale cohesie is. De mate van sociale cohesie gaat met $-0,32$ omlaag als de ervaren overlast met één punt omhoog gaat. Er is dus sprake van een kleine afname in sociale cohesie bij het ervaren van meer overlast, wat overeenkomt met de hypothese.

De derde hypothese is dat het ervaren van meer sociale cohesie in de buurt leidt tot een hoger veiligheidsgevoel. In model 4 is te zien dat het veiligheidsgevoel met $0,06$ omhoog gaat als de waarde van sociale cohesie met één stap omhoog gaat. Er is dus sprake van een kleine toename in het veiligheidsgevoel als er sprake is van meer sociale cohesie in de buurt, wat wederom overeenkomt met de hypothese. Wel is dit opnieuw een erg klein effect.

De vierde en laatste hypothese die getoetst wordt met deze analyse is dat sociale cohesie het effect van overlast op het veiligheidsgevoel deels verklaart. In model 2 is te zien dat bij het toevoegen van overlast aan het model met alleen veiligheidsgevoel en de controlevariabelen, veiligheidsgevoel omlaag gaat met $-0,09$ als overlast met één stap omhoog gaat. In model 4, waaraan ook sociale cohesie toegevoegd is, is dit effect $-0,07$. De hypothese dat sociale cohesie het effect gedeeltelijk verklaart klopt dus, bijna een kwart van het effect wordt dus verklaard als sociale cohesie aan het model toegevoegd wordt.

Daarnaast is er bij de controlevariabelen te zien dat leeftijd geen effect heeft op het veiligheidsgevoel, gecontroleerd voor de andere variabelen in het model. Terwijl er in de literatuur bewijs is gevonden dat oudere mensen gemiddeld een lager veiligheidsgevoel hebben dan dat jongere mensen hebben, komt dit uit de analyse dus niet naar voren. Bij geslacht komt er naar voren dat vrouwen gemiddeld

een lager veiligheidsgevoel hebben dan mannen, dit komt dus wel overeen met de literatuur.

Stedelijkheid heeft een erg klein effect op het veiligheidsgevoel, naarmate de stedelijkheid van een woongebied omhoog gaat, gaat het veiligheidsgevoel met -0,03 omlaag.

Hoofdstuk 5: Conclusie en Discussie

De onderzoeksvraag die centraal staat in dit onderzoek is: ‘Wat is de invloed van de overlast die wordt ervaren in de buurt op iemands gevoel van veiligheid in die buurt en kan dit effect verklaard worden door de sociale cohesie in die buurt?’. Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden zijn vier hypothesen opgesteld. De eerste hypothese is dat het ervaren van overlast in de buurt leidt tot een lager veiligheidsgevoel in de buurt. De tweede hypothese is dat het ervaren van overlast in de buurt leidt tot een lagere mate van sociale cohesie. De derde hypothese is dat het ervaren van meer sociale cohesie leidt tot een sterker veiligheidsgevoel, en de vierde en laatste hypothese is dat sociale cohesie het effect van overlast op veiligheidsgevoel verzwakt.

Uit de regressieanalyse komt naar voren dat het meer ervaren van overlast in een buurt leidt tot een lager veiligheidsgevoel in de buurt. Ook komt er naar voren dat het ervaren van meer overlast leidt tot het ervaren van een mindere mate van sociale cohesie, en dat het ervaren van minder sociale cohesie leidt tot een lager veiligheidsgevoel. Daarnaast blijkt uit de resultaten van de regressieanalyse dat sociale cohesie het directe effect van overlast op veiligheidsgevoel gedeeltelijk verklaart. Dit betekent dat alle hypothesen die opgesteld zijn om de onderzoeksvraag te beantwoorden kloppen; het ervaren van overlast in de buurt leidt tot een lager gevoel van veiligheid in de buurt, en dit effect wordt gedeeltelijk verklaard door sociale cohesie.

Wel moeten bij deze resultaten een aantal kanttekeningen geplaatst worden. Ten eerste komen er uit de regressieanalyse slechts hele kleine coëfficiënten naar voren. Ondanks dat alle coëfficiënten die relevant zijn voor het bevestigen van de hypothesen significant zijn, zijn de effecten minder groot dan aanvankelijk gehoopt werd. Daarnaast is er in beide gebruikte modellen sprake van homoscedasticiteit, wat invloed kan hebben op de significantie van de effecten. Ondanks dat de belangrijkste resultaten voor de hypothesen allemaal significant uit de analyse naar voren komen, is dit dus wel iets om mee te nemen in het interpreteren van de resultaten. Wel was het lastig om goede conclusies te trekken over de modelkwaliteit, omdat er in de analyse veel gebruik wordt gemaakt van variabelen met beperkte antwoordmogelijkheden, waardoor bijvoorbeeld de spreidingsdiagrammen om lineariteit te controleren lastig af te lezen waren.

Ook waren een aantal van de variabelen erg scheef verdeeld. Bij de variabele 'overlast' kwam naar voren dat verreweg het grootste gedeelte van de respondenten nauwelijks tot geen overlast ervaart. Bij de variabele 'veiligheidsgevoel' kwam naar voren dat verreweg het grootste deel van de respondenten zich erg veilig voelt in hun buurt. Hoewel er dus onderzoek gedaan is naar overlast en het effect hiervan op het veiligheidsgevoel, zijn er relatief weinig respondenten die overlast ervaren en die zich onveilig voelen. Het kan zijn dat er grotere effecten gevonden hadden kunnen worden als er in de dataset meer respondenten zaten die veel overlast ervaren en/of zich erg onveilig voelen in hun buurt.

In vervolgonderzoek kan de nadruk worden gelegd op het onderzoeken naar de situatie in buurten waar veel sprake is van overlast. In deze dataset is heel Nederland meegenomen, en hieruit komt naar voren dat het grootste deel van de respondenten geen overlast ervaart en zich veilig voelt. Er zijn relatief weinig respondenten die veel overlast ervaren meegenomen in het onderzoek, dus door specifiek de nadruk te leggen op buurten waar overlast veel voorkomt kan er wellicht een sterker verband tussen het ervaren van overlast en het veiligheidsgevoel gevonden worden.

De belangrijkste bevinding van dit onderzoek is dat er wel sprake is van een verband tussen het ervaren van overlast en veiligheidsgevoel. Om ervoor te zorgen dat het veiligheidsgevoel in buurten verbeterd wordt, kunnen er bijvoorbeeld meer middelen ingezet worden om overlast in buurten tegen te gaan. Zo kan er bijvoorbeeld geïnvesteerd worden in het plaatsen van meer openbare vuilnisbakken op goed zichtbare plekken in de straten, zodat mensen sneller geneigd zijn om afval dat zij bij zich dragen in een vuilnisbak te gooien in plaats van op straat. Als buurten netter zijn zullen mensen zich veiliger voelen op straat.

Daarnaast is een andere belangrijke bevinding dat sociale cohesie ervoor zorgt dat het effect van het ervaren van overlast in de buurt op het veiligheidsgevoel minder sterk wordt. Het ervaren van overlast zorgt ervoor dat de mate van sociale cohesie in een buurt afneemt. Minder sociale cohesie in de buurt betekent dat er minder sprake is van sociale controle in de buurt. Als er weinig sociale controle is in een buurt voelen mensen zich minder geroepen om ervoor te zorgen dat de buurt netjes blijft. Sociale controle en overlast werken dus als een soort wisselwerking met elkaar. Door kleine, laagdrempelige sociale initiatieven op te zetten is er een mogelijkheid voor buurtbewoners om elkaar te leren kennen, zoals bijvoorbeeld een activiteit voor jongeren of ouders met jonge kinderen. Daarnaast kan het

effectief zijn om te investeren in parken en goede uitlaatplekken voor honden, zeker in de zomer zullen veel buurtbewoners hierop af komen en elkaar hier ontmoeten.

Literatuurlijst

About the panel | *LISS Panel Data*. (z.d.). <https://www.lissdata.nl/about-panel>

- Akkermans, M., Kloosterman, R., Moons, E., Reep, C., & Tummers-van der Aa, M. (2022, 1 maart). 2. Leefbaarheid en overlast in woonbuurt. Centraal Bureau voor de Statistiek. <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2022/veiligheidsmonitor-2021/2-leefbaarheid-en-overlast-in-woonbuurt>
- Allik, M., & Kearns, A. (2017). “There goes the fear”: feelings of safety at home and in the neighborhood: The role of personal, social, and service factors. *Journal of Community Psychology*, 45(4), 543–563. <https://doi.org/10.1002/jcop.21875>
- Austin, D. M., Furr, L. A., & Spine, M. (2002). The effects of neighborhood conditions on perceptions of safety. *Journal of Criminal Justice*, 30(5), 417–427. [https://doi.org/10.1016/s0047-2352\(02\)00148-4](https://doi.org/10.1016/s0047-2352(02)00148-4)
- Baba, Y., & Austin, D. M. (1989). Neighborhood Environmental Satisfaction, Victimization, and Social Participation as Determinants of Perceived Neighborhood Safety. *Environment and Behavior*, 21(6), 763–780. <https://doi.org/10.1177/0013916589216006>
- Bjornstrom, E. E. S., & Ralston, M. (2014). Neighborhood Built Environment, Perceived Danger, and Perceived Social Cohesion. *Environment and Behavior*, 46(6), 718–744. <https://doi.org/10.1177/0013916513503833>
- Boggs, S. L. (1971). Formal and Informal Crime Control: An Exploratory Study of Urban, Suburban, and Rural Orientations. *Sociological Quarterly*. <https://doi.org/10.1111/j.1533-8525.1971.tb01363.x>
- Brock, A., Kwakernaak, M., De Meere, F., & Boutellier, H. (2019). Literatuurstudie Sociale Cohesie. Geraadpleegd op 28 februari 2023, van https://www.verwey-jonker.nl/wp-content/uploads/2022/09/118050_Literatuurstudie_sociale_cohesie.pdf
- Deflem, M. (2019). *The Handbook of Social Control*. John Wiley & Sons.
- Forrest, R., & Kearns, A. (2001). Social Cohesion, Social Capital and the Neighbourhood. *Urban Studies*, 38(12), 2125–2143. <https://doi.org/10.1080/00420980120087081>
- Franklin, T. W., Franklin, C. A., & Fearn, N. E. (2008). A Multilevel Analysis of the Vulnerability, Disorder, and Social Integration Models of Fear of Crime. *Social Justice Research*, 21(2), 204–227. <https://doi.org/10.1007/s11211-008-0069-9>
- LaGrange, R. L., Ferraro, K. F., & Supancic, M. (1992). Perceived Risk and Fear of Crime: Role of Social and Physical Incivilities. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 29(3), 311–334. <https://doi.org/10.1177/0022427892029003004>

- LISS Panel (2022). Centerdata, Tilburg University. <https://www.lissdata.nl/>
- Marchand, M. (2021). Buurtbeleving: Vragenlijst afgenomen in het LISS panel. In CentERdata
- Nasar, J. L., & Jones, K. M. (1997). Landscapes of Fear and Stress. *Environment and Behavior*, 29(3), 291–323. <https://doi.org/10.1177/001391659702900301>
- Perkins, D. J., & Taylor, R. B. (1996). Ecological assessments of community disorder: Their relationship to fear of crime and theoretical implications. *American Journal of Community Psychology*, 24(1), 63–107. <https://doi.org/10.1007/bf02511883>
- Toseland, R. W. (1982). Fear of crime: Who is most vulnerable? *Journal of Criminal Justice*, 10(3), 199–209. [https://doi.org/10.1016/0047-2352\(82\)90040-x](https://doi.org/10.1016/0047-2352(82)90040-x)
- Wilson, J. Q., & Kelling, G. L. (1982). Broken windows.

Bijlage 1

Overlast: Oorspronkelijke variabele

‘Overlast’ is een schaalvariabele die bestaat uit vijf verschillende vormen van overlast, waarover aan respondenten gevraagd is hoe vaak dit voorkomt in hun buurt. De frequentieverdeling en beschrijvende statistieken van deze vijf oorspronkelijke items zien er als volgt uit:

Zwerfafval of afval naast vuilcontainers

Overlast door rondhangende jongeren

Geluidsoverlast (bijvoorbeeld luide muziek)

Mensen die alcohol drinken op straat

Vernielingen of vandalisme (bijvoorbeeld graffiti, vernielde bushokjes of prullenbakken)

Overlast: Bewerkingen

Eerst zijn alle individuele items gespiegeld, zodat een score van 1 staat voor ‘nooit’ en een score van 4 staat voor ‘heel vaak’. Daarna zijn alle vijf de items samengevoegd tot één nieuwe variabele, die de som van de scores op de vijf items weergeeft.

Overlast: Uiteindelijke variabele

Veiligheidsgevoel: Oorspronkelijke/uiteindelijke variabele

Deze variabele bestaat uit één item, namelijk de vraag: ‘Hoe veilig voelt u zich in uw buurt wanneer u ’s avonds alleen in uw buurt woont?’. Aan dit item hoeft niets veranderd te worden voor de analyse.

Sociale cohesie: Oorspronkelijke variabele

Deze variabele bestaat uit drie verschillende items, dit zijn drie stellingen die aan respondenten voorgelegd zijn die allemaal met sociale cohesie te maken hebben. De frequentieverdelingen van deze drie items ziet er als volgt uit:

De mensen in deze buurt helpen elkaar

Mensen in deze buurt delen dezelfde waarden

In deze buurt gaat men op een prettige manier met elkaar om

Sociale cohesie: Bewerkingen

De drie items zijn samengevoegd tot één schaal, die de som van de scores op de drie stellingen weergeeft.

Sociale cohesie: Uiteindelijke variabele

Geslacht: Oorspronkelijke variabele

Geslacht: Bewerkingen

Omdat er geen respondenten zijn die de score ‘anders’ hebben ingevuld, kunnen we de variabele hercoderen naar een dummy variabele.

Geslacht: Uiteindelijke variabele

Leeftijd: Oorspronkelijke/uiteindelijke variabele

Stedelijkheid woonplaats: Oorspronkelijke variabele

Stedelijkheid woonplaats: Bewerkingen

Om deze variabele te gebruiken voor de analyse is deze gespiegeld, zodat een score van 1 staat voor 'niet stedelijk' en een score van 5 staat voor 'extreem stedelijk'.

Stedelijkheid woonplaats: Uiteindelijke variabele

Bijlage 2

Bivariate analyse

Multivariate analyse: Model 1

Multivariate analyse: Model 2

Multivariate analyse: Model 3

Multivariate analyse: Model 4

Bijlage 3

Lineair verband tussen variabelen

Om te kijken of er sprake is van een lineair verband tussen de verklarende variabele overlast en de afhankelijke variabele veiligheidsgevoel is er een spreidingsdiagram gemaakt.

Er is niet echt sprake van een puntenwolk in dit spreidingsdiagram. Dit heeft te maken met de beperkte antwoordmogelijkheden van zowel veiligheidsgevoel als overlast. Hierdoor is het lastig om vanuit de spreidingsdiagram een goede conclusie te kunnen trekken over de lineariteit van het verband tussen deze twee variabelen.

Ook voor het model met sociale cohesie als afhankelijke variabele moet dit gecontroleerd worden. Hier treedt echter hetzelfde probleem op als bij de andere spreidingsdiagram, namelijk dat er niet echt sprake is van een puntenwolk vanwege de beperkte antwoordmogelijkheden. Het is hier dus ook lastig om een goede conclusie te trekken over de lineariteit.

Willekeurige steekproef

De steekproef gebruikt in deze analyse komt uit de LISS-dataset. Ik heb daar verder zelf geen aanpassingen in gedaan, behalve het verwijderen van de non-respons. Op basis van de informatie gegeven over de dataverzameling van het LISS-panel kan er geconcludeerd worden dat het gaat om een willekeurige steekproef die de populatie goed reflecteert.

Multicollineariteit

Er wordt met de VIF-waarden gecontroleerd of er sprake is van multicollineariteit. Vanaf een VIF-waarde van 5 is er sprake van een problematische VIF-waarde. De hoogste VIF-waarde in het uiteindelijke model in deze analyse is 1,257. Er is dus geen sprake van multicollineariteit in dit model. In het model met sociale cohesie als afhankelijke variabele is de hoogste VIF-waarde 1,138, dus ook hier levert dit geen problemen op.

Homoscedasticiteit

Om te controleren of er sprake is van homoscedasticiteit is een spreidingsdiagram gemaakt met de voorspelde waarden en de fouttermen.

Het is duidelijk te zien dat er in dit model geen sprake is van homoscedasticiteit. De observaties liggen niet ongeveer even ver van de regressielijn. Door het beperkte aantal categorieën is er wederom niet echt sprake van een puntenwolk, maar toch kan er geconcludeerd worden dat er in dit model geen sprake is van homoscedasticiteit. Dit is hetzelfde voor het model met sociale cohesie als afhankelijke variabele. Dit heeft geen invloed op de geschatte regressiecoëfficiënten, maar kan wel van invloed zijn op de significantie van de regressiecoëfficiënten. Dit is dus iets om mee te nemen bij het interpreteren van de resultaten.